

Oikeusministeriö

Sisäministeriö; lausunto; Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Oikeusministeriö on lähettänyt sisäministeriölle 2.10.2025 lausuntopyynnön hallituksen esitysluonnoksesta koskien hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistä tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla.

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia (1050/2018) ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018, rikosasioiden tietosuojalaki). Ehdotetuilla muutoksilla mahdollistettaisiin hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille ja julkishallinnon elimille tietosuoja-asetuksen ja rikosasioiden tietosuojalain säännösten rikkomisesta.

Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta. Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii samalla sisäministeriön rajavartio-osastona, toimittaa oman lausuntonsa oikeusministeriölle. Sisäministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Sisäministeriön hallinnonalalla sovelletaan sekä yleistä tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää tietosuojalakia, että rikosasioiden tietosuojalakia. Rikosasioiden tietosuojalakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn mm. poliisin ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisissä tehtävissä. Tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia sovelletaan muun muassa hallinnonalan viranomaisten lupahallinnon tehtävissä. Sisäministeriö toteaa, että esityksessä on kysymys sääntelystä, jossa hallinnollinen seuraamus liittyisi usean sisäministeriön hallinnonalan viranomaisen lakisääteisten ydintehtävien hoitamiseen.

Henkilötietojen käsittelyn voidaan katsoa kuuluvan osana poliisin ydintehtäviin, joista säädetään poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:ssä, koska esimerkiksi esitutkinta on perusluonteeltaan tietojen keräämistä ja käsittelyä. Esityksen nykytilan arviointia koskevassa osassa huomioidut, voimassa olevassa lain mukaiset hallinnolliset seuraamusmaksut koskevat muita kuin viranomaisen ydintehtäviä: ne liittyvät esimerkiksi hankintoihin tai viranomaiseen työnantajana. Siten niitä ei voitane suoraan verrata ehdotettuun seuraamusmaksuun.

Esityksen mukaan ehdotetut seuraamusmaksuja koskevat säännökset tekisivät tietosuojalainsäädännön rikkomiseen sovellettavasta seuraamusjärjestelmästä kokonaisuutena nykyistä yhtenäisemmän ja johdonmukaisemman. Esityksessä (s. 12) todetaan myös, että voimassa oleva soveltamisalan rajausta tarkoittaa sitä, että yksityiset rekisterinpitäjät ja henkilötietojen käsittelijät, jotka hoitavat samaa tai samankaltaista tehtävää kuin viranomaiset tai julkishallinnon elimet, ovat

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

eriarvoisessa asemassa niiden kanssa. Esitysluonnoksessa ei ole kovinkaan selkeästi kuvattu sitä, miten tietosuojalainsäädäntö eroaa muiltakin kuin seuraamusmaksua koskevilta osilta sen suhteen, onko rekisterinpitäjänä julkissektorin vai yksityisen sektorin toimija. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyperusteissa on tältä osin varsin merkittäviä eroja. Lisäksi on huomioitava, että julkissektorin toimijan tekemistä päätöksistä, myös tietosuoja koskevista asioista, on mahdollista valittaa hallinto-oikeustuomioistuimeen. Siten esimerkiksi tilanteessa, jossa rekisteröity kokee julkissektorin rekisterinpitäjän laiminlyöväen tarkastusoikeuden toteuttamisen osaltaan, on tällä mahdollisuus saada tarkastusoikeutensa rajoittamista koskeva asia riippumattoman tuomioistuimen ratkaistavaksi verraten helposti ja alhaisella kuluriskillä. Tämä tehostaa tietosuojalainsäädännön täytäntöönpanon tehokkuutta julkisen sektorin osalta. Sisäministeriö toteaa, että viranomaisen ja yksityisen rekisterinpitäjän asema ei ole lähtökohtaisesti oikeudellisesti verrattavissa toisiinsa, jolloin seuraamusjärjestelmääkään ei voida täysin yhtenäistää. Viranomaiselle määrätty seuraamus kohdistuisi julkisiin varoihin eli veronmaksajien rahoihin, joita seuraamuksen kautta siirrettäisiin viranomaiselta toiselle. Tällainen konstruktio on erilainen kuin yksityisille toimijoille kohdistuvat seuraamukset, joissa esimerkiksi yritys joutuu luovuttamaan omaisuuttaan seuraamuksena. Tällöin seuraamuksen rangaistusvaikutus kohdistuu rekisterinpitäjän omaisuuden suojaan. Viranomaisen osalta seuraamuksen vaikutus kohdistuu viranomaisen lakisääteiseen toimintaan ja siten sen turvaamien muiden ihmisten perusoikeuksiin, koska toiminnan turvaavista määrärahoista jouduttaisiin osin luopumaan. Rangaistusvaikutus ei siis viranomaisen osalta kohdistuisi ihmisiin, jotka ovat tehneet lainvastaisia toimenpiteitä. Tältä osin oikeusjärjestyksessä on jo rikosoikeudellinen virkavastuu sekä eräät rikosnimikkeet. Siirrettäessä varoja valtion viranomaiselta toiselle seuraamus kohdistuu valtioon, ja sillä voidaan aiheuttaa enemmän haittaa kuin varsinaisesti vaikuttaa siihen, mihin on ollut tarkoitus vaikuttaa. Valtion sisäiset varojen siirtelyt aiheuttavat lisäksi ylimääräisiä transaktiokustannuksia. Viranomaiselle kohdistettua hallinnollista seuraamusmaksua ei voida siten pitää tehokkaana. Sisäministeriö toteaa lisäksi, että rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalalla tietosuojavaltuutettu voi määrätä rekisterinpitäjälle määräystensä tehosteeksi uhkasakon. Lisäksi rekisterinpitäjäviranomainen on velvollinen korvaamaan rekisteröidylle vahingot, jotka tälle mahdollisesti aiheutuvat lainvastaisesta käsittelystä. Toisin kuin seuraamusmaksun osalta, vahingonkorvauksessa rahallinen korvaus suoritetaan suoraan vahingon kärsineelle rekisteröidylle, ei toiselle viranomaiselle, mikä on oikeudenmukaisuuden kannalta tehokasta.

Esityksen mukaan ehdotettujen säännösten tavoitteena on varmistaa organisaation vastuu tietosuojalainsäädännön mukaisten velvoitteiden noudattamisesta ja tehostaa rekisteröityjen suojaa, kuitenkin siten, että mahdolliset kielteiset vaikutukset viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Sisäministeriö toteaa, että vaarana henkilötietojen suojan painottumisessa tällaisen seuraamussääntelyn kautta viranomaistoiminnassa on se, että viranomaisen tehtävillä suojattavat muut perusoikeudet voivat jäädä sen jalkoihin. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden (esim. PeVL 54/2014 vp). Valiokunta on todennut niin ikään, että yksityiselämän ja henkilötietojen suoja tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin, kuten esimerkiksi yleiseen turvallisuuteen liittyviin intresseihin, jotka voivat ääritapauksessa palautua henkilökohtaisen turvallisuuden perusoikeuteen (esim. PeVL 14/2018 vp). Jos henkilötietojen suojaa koskeviin toimenpiteisiin liittyy korkeampi ja viranomaisen toimintaa vaarantava seuraamusuhka, sitä aletaan viranomaisen toiminnassa helposti korostaa etukäteen muiden perusoikeuksien kustannuksella. Jos seuraamus toteutuu, viranomaisen toiminta voi merkittäväällä tavalla vaarantua, ja tällöinkin kysymys on henkilötietojen suojan painottumisesta jälkikäteen suhteessa niihin perusoikeuksiin, joita viranomainen tehtävillään suojaa.

Esimerkkinä tilanteesta, jossa henkilötietojen suoja herkästi korostuu, on viranomaisten välinen tietojenvaihto, jossa on yleensä kysymys henkilötiedoista. Viranomaiset luovuttavat kansallisen lainsäädännön velvoittamina henkilötietoja myös muun kuin asiakirjajulkisuuden perusteella ja olisi perusteltua rajata myös muut kuin asiakirjajulkisuuteen perustuvat kansallisessa lainsäädännössä säädetyt luovutukset seuraamusmaksun ulkopuolelle. Muussa tapauksessa tietojen luovuttaminen viranomaisten välillä kansallisen lainsäädännön perusteella voisi johtaa siihen, että viranomaiselle määrättäisiin seuraamusmaksu tilanteesta, jossa kansallista lainsäädäntöä ei oikeustilan kehittymisen takia enää katsottaisi tietosuojalainsäädännön vaatimukset täyttäväksi. Tämä olisi omiaan rohkaistamaan viranomaisia kieltäytymään tietojen luovuttamisesta sellaisissakin tilanteissa, joissa kansallisen lainsäätäjän tarkoituksena on nimenomaisesti ollut mahdollistaa tietojen luovuttaminen. Viranomaisten välisen tietojenvaihdon edistäminen on yksi hallitusohjelman tavoitteista. Viranomaisten tietojen luovuttamista ja tiedonsaantioikeuksia koskevan sääntelyn yleislain mukainen perusta on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) sääntelyssä. Kuitenkin näissä tilanteissa on yleensä kysymys myös henkilötietojen käsittelystä. Rajanveto ei ole yksinkertainen. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että viranomaisten tietojenvaihto ei vaaranna seuraamusmaksun pelossa.

Rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalalla voi olla poliisin osalta kysymys esimerkiksi esitutkinna. Rajanvedot prosessioikeudellisen säännöksen soveltamisen ja tietosuojasääntelyn soveltamisen yhteydessä ovat monimutkaisia. Tietosuojavaltuutettu ei ole toimivaltainen tutkimaan muuta kuin tietosuojasääntelyn noudattamista, mutta miten tehdään rajanveto sille, onko esimerkiksi

esitutkintalain tiedon keräämistä ja käsittelyä koskevia säännöksiä sovellettaessa rikottu rikosasioiden tieto-suojalain sääntelyä? Tämä rajanveto on keskeinen, jos poliisille voidaan määrätä seuraamusmaksu. Harkittavaksi voisi tulla jättää ainakin esitutkintaviranomaisten esitutkinta seuraamussääntelyn ulkopuolelle, koska se liittyy todisteiden keräämiseen oikeudenkäyntiä varten, ja tuomioistuimetkin jätetään esitysluonnoksen mukaan seuraamusten ulkopuolelle.

Sisäministeriö toistaa myös Rajavartiolaitoksen esikunnan esille tuoman näkemyksen siitä, miten esitysluonnoksen perusteella ei saa kovinkaan selkeää kuvaa seuraamusmaksujen todellisesta laajentamistarpeesta julkissektorille. Hallituksen esityksessä todetaan asiasta seuraavaa:

”Esiselvityksen valossa ei toistaiseksi ole viitteitä siitä, että viranomaiset eivät olisi korjanneet menettelyitään tai järjestelmiään niitä koskevien ratkaisujen mukaisiksi tai että ne eivät olisi noudattaneet tietosuojavaltuutetun määräyksiä. Esiselvityksestä ei ole myöskään mahdollista vetää sellaista johtopäätöstä, että viranomaisten rikkomuksissa olisi merkittävää määrää erityisen vakavia rikkomuksia. Viranomaisiin kohdistettujen valvontatoimien valossa ei ole siten mahdollista vetää varmoja johtopäätöksiä siitä, muuttaisivatko seuraamusmaksut tilannetta suhteessa tällä hetkellä käytettävissä oleviin toimenpiteisiin.”

Seuraamusmaksun laajentamista perustellaan hallituksen esityksessä muun muassa sillä, että olisi epätarkoituksenmukaista, että seuraamusjärjestelmä eroaa julkissektorin ja yksityissektorin osalta toisistaan. Sisäministeriön mielestä pelkästään se, että viranomaistoimintaan sovellettava lainsäädäntö poikkeaa joltakin osin yksityisiin toimijoihin sovellettavasta lainsäädännöstä ei ole itsessään ongelma, vaan se on luonnollinen seuraus näiden monesti hyvin erilaisesta toiminnasta ja toimintaympäristöstä. Nämä eroavaisuudet on tunnustettu Yleisen tietosuojasetuksen 83 artiklan 7 kohdassa ja jäsenvaltioilla on mahdollisuus itsenäisesti säätää siitä missä määrin viranomaisille tai julkishallinnon elimille voidaan määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja.

Esitysluonnoksessa ei ole kovinkaan selkeästi kuvattu sitä, miten tietosuojalainsäädäntö eroaa muiltakin kuin seuraamusmaksua koskevilta osilta sen suhteen, onko rekisterinpitäjänä julkissektorin vai yksityisen sektorin toimija. Esimerkiksi henkilötietojen käsittelyperusteissa on tältä osin varsin merkittäviä eroja. Lisäksi on huomioitava, että julkissektorin toimijan tekemistä päätöksistä, myös tietosuojaa koskevissa asioissa, on mahdollista valittaa hallintotuomioistuimeen. Siten esimerkiksi tilanteessa, jossa rekisteröity kokee julkissektorin rekisterinpitäjän laiminlyöväen tarkastusoikeuden toteuttamisen osaltaan, on tällä mahdollisuus saada tarkastusoikeutensa rajoittamista koskeva asia riippumattoman tuomioistuimen ratkaistavaksi verraten helposti ja alhaisella kuluriskillä. Tämä tehostaa tietosuojalainsäädännön täytäntöönpanon tehokkuutta julkisen sektorin osalta.

Sisäministeriö kiinnittää huomioita myös siihen, että perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetty nykyinen tietosuojalaki ja siinä tältä osin tehty ratkaisu rajata julkissektori seuraamusmaksujen ulkopuolelle ei vielä ole erityisen vanha. Perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 14/2018 vp esittämät nykyistä sääntelyratkaisua puoltavat näkemykset ovat edelleen ajankohtaisia ja perusteltuja. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut sitä, että julkissektorille on jo nykyisin asetettu useita tietosuojalainsäädännön noudattamista turvaavia velvollisuuksia, kuten lainmukaisuusperiaatteen ja hallinnon yleislakien noudattaminen sekä henkilökohtainen virkavastuu. Lisäksi viranomaisille määrättävä varsin huomattava hallinnollinen seuraamusmaksu voisi vaarantaa perusoikeuksien punninnan tasapainoisuuden viranomaistoiminnassa. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan seuraamusmaksusääntelyn ulottaminen viranomaistoimintaan ei olisi sanotuista syistä valtiosääntöisesti ongelmatonta.

Sisäministeriö viittaa lisäksi eduskunnan oikeusasiamiehen tämän hankkeen arviomuistiovaiheessa antamaan lausuntoon EOAK/6681/2024 ja katsoo eduskunnan oikeusasiamiehen tavoin, että seuraamusmaksun määräämisessä valtion viranomaiselle on viime kädessä kyse siitä, että valtio määrää valtion siirtämään sisällään varallisuutta momentilta toiselle ja rankaisee tällä tavalla itseään.

Edellä mainitun lisäksi sisäministeriö toteaa erityisesti pelastustoimen osalta seuraavaa lausuntopalvelussa esitettyjen kysymysten mukaisesti:

2.2 Tunnistattekko muita kuin esitysluonnoksessa käsiteltyjä tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei olisi mahdollista kohdistaa rekisterinpitäjänä (tai henkilötietojen käsittelijänä) toimivan viranomaisen tai julkishallinnon elimen toimintamenoihin tai muutoin suoraan kyseiselle viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle, ja mistä syystä se ei ole mahdollista?

Pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia (613/2021) sovelletaan hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitetun hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan. Laissa pelastustoimella tarkoitetaan

hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia pelastuslaissa (379/2011) tai muussa laissa säädettyjä pelastustoi-me sekä pelastusviranomaisten tehtäviä ja lakia sovelletaan myös Helsingin kaupunkiin, ellei kysei- sessä laissa toisin säädetä. Hyvinvointialueen järjestämisen pelastustoimen rahoituksesta säädetään hyvinvointialueiden rahoituksesta annetussa laissa (617/2021). Helsingin kaupungin ja Uudenmaan maakunnan hyvinvointialueiden pelastustoimen järjestämisvastuusta sekä Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden sekä tarkastuksen järjestämisestä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021).

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 7 §:n mukaan sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Lisäksi sisäministeriön tehtävänä on huolehtia myös pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä kehittää eri ministeriöiden ja toimialojen yhteistoimintaa pelastustoimessa.

Tietosuojalakia sovelletaan hyvinvointialueiden toimintaan. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan

"Hallituksen esityksessä muodostetun arvion mukaan ehdotettu sääntely on kansallisen liikkumavaran puitteissa ja perustuslain tulkintakäytännön valossa mahdollista, edellyttäen että sääntelyssä varmistetaan tarvittavin rajauksin se, että vaikutukset viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiselle ja perusoikeuksien järjestelmälle kokonaisuutena jäävät mahdollisimman vähäisiksi, eivätkä heikennä perustuslain 21 §:n mukaisia oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeita. Ehdotetuilla rajauksilla varmistettaisiin myös se, että esimerkiksi kunnille tai hyvinvointialueille ei seuraisi niin kohuttomia seuraamusmaksuja, että niillä voisi olla vaikutusta kuntien ja hyvinvointialueiden itsehallintoon tai rahoitusperiaatteisiin. Huomioiden edellä viitatus perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön, perustuslakivaliokunnan arvio esityksestä on kuitenkin välttämätön."

Lisäksi hallituksen esityksen mukaan

"Huomioiden esityksessä ehdotetut seuraamusmaksun enimmäismäärät ja vaatimuksen viranomaisen koon ja taloudellisen aseman huomioimisesta, yksittäinen hallinnollinen seuraamusmaksu tuskin juurikaan vaikuttaisi hyvinvointialueen rahoitukseen siten, että lakisääteisten tehtävien hoitaminen vaarantuisi."

Hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin pelastustoimen rahoitus perustuu valtionrahoitukseen, joka on niin sanotusti yleiskatteinen. Tämä valtion yleiskatteinen rahoitus hyvinvointialueelle ja Helsingin kaupungille sekä HUS yhtymälle myönnetään laskennallisin perustein, mutta määrärahaa ei ole korvamerkitty sosiaali- ja terveydenhuollolle tai pelastustoimelle erikseen. Hyvinvointialue käyttää valtiolta saamansa yleiskatteisen rahoituksen itse parhaaksi katsomallaan tavalla lakisääteisten palvelujensa järjestämiseen. Mahdollinen seuraamusmaksu vähennettäisiin siten käytännössä tästä hyvinvointialueen valtiolta saamasta yleiskatteisesta rahoituksesta ja tosiasiallinen budjettiseuraamus voisi kohdistua myös sille toimialalle, jossa on toimittu säännösten ja määräysten mukaisesti. Myös hallituksen esityksessä todetaan, että

"Jos lakisääteisten tehtävien toteutus vaarantuisi yhdellä palvelualueella (esimerkiksi sosiaalihuollon palvelualueella) seuraamusmaksun johdosta, hyvinvointialueella olisi mahdollisuus tarkastella rahoituksen uudelleen kohdentamista seuraamusmaksun kattamiseksi."

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ei ole perusteltua tai oikeasuhtaista säätää hyvinvointialueen seuraamusmaksusta, jonka seuraukset voivat tosiasiaassa kohdistua hyvinvointialueella seuraamusmaksun aiheuttajan sijaan toiselle toimialalle ja toisen toimialan lakisääteisten palvelujen järjestämiseen.

Käytännössä suuri seuraamusmaksu hyvinvointialueelle tai Helsingin kaupungille voi johtaa siihen, että hyvinvointialue tai Helsingin kaupunki joutuisi joko hakemaan lisärahoitusta valtiolta menojensa kattamiseen tai supistamaan lakisääteisten tehtäviensä hoitamista. Siten suuri seuraamusmaksu voisi vaikuttaa heikentävästi viranomaisen toimintakykyyn ja lakisääteisten tehtävien supistaminen saattaisi kohdistua myös sille toimialalle, jossa on toimittu säännösten mukaisesti. Viranomaisen lakisääteisen toiminnan edellytysten heikentämisen ei voida katsoa olevan tarkoituksenmukaista erityisesti, kun jo tällä hetkellä usea hyvinvointialue on hakenut lisärahoitusta valtiolta oman sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi.

Myös oikeuskansleri on todennut lausunnossaan OKV/3069/10/2024, antopäivä 23.4.2025, että hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut tai pelastustoimen palvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla. Edelleen oikeuskansleri katsoi, että

rahoitusperiaatteen yleisesti vaarantuessa valtioneuvoston tulee ryhtyä viipymättä tarvittaviin lainsäädäntö-toimiin ja että perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saatavuutta

Sisäministeriö katsoo, että seuraamusmaksun määrääminen hyvinvointialueelle vaikuttaa hyvinvointialueiden itsehallintoon ja rahoitusperiaatteisiin sekä saattaisi vaarantaa pelastustoimen palvelut lainvastaisella tavalla.

2.3 Tunnistatteko oman budjettinne, määrärahojenne tai muun rahoituksenne käyttämisen valossa muita huomioitavia näkökohtia, joita voi liittyä yksittäiseen viranomaiselle tai julkishallinnon elimelle määrättävään seuraamusmaksuun

Esityksen mukaan seuraamusmaksujen enimmäismääräksi ehdotetaan 500 000 ja 1 000 000 euroa. Mahdollinen seuraamusmaksu maksettaisiin olemassa olevista määrärahoista ja se tulisi suurimassa osassa tapauksia maksettavaksi viranomaisen tai julkishallinnon elimen tehtäviä ja toimintaa varten osoitetuista toimintamenoista. Pelkästään budjetin koon kannalta arvioituna sisäministeriön hallinnonalan viranomaisista luultavasti lähinnä vain poliisilla on edellytykset suoriutua yksittäisestä seuraamusmaksusta. Sisäministeriö pitääkin arveluttavana, että toisen viranomaisen määräämän seuraamusmaksun maksaminen olemassa olevista määrärahoista voisi vaikuttaa merkittäväällä tavalla siihen määrärahojen jakoon, josta päättäminen kuuluu eduskunnan toimivaltaan.

Hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2011) säädetään Hätäkeskuslaitoksen toiminnasta sekä pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen hätäkeskuspalveluista ja hätäkeskustoiminnasta. Lisäksi kyseisessä laissa säädetään henkilötietojen käsittelystä hätäkeskustoiminnassa. Lain mukaan hätäkeskuspalveluja tuottaa sisäministeriön alainen Hätäkeskuslaitos. Hätäkeskuslaitoksen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat sisäministeriölle. Sisäministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö vastaavat yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen toiminnallisesta ohjauksesta.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16 a §:n mukaan laissa tarkoitettujen henkilötietojen rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus poliisin tietojen osalta, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen osalta, pelastustoimen järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen pelastustoimen tietojen osalta ja Rajavartiolaitoksen esikunta Rajavartiolaitoksen tietojen osalta. Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä 4 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista varten tarkoitettujen 3 (4) tietojen osalta. Lisäksi Hätäkeskuslaitos toimii rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka koskevat vahinko-, häirintä- ja väärinkäytösyhteydenottoja sekä tietojärjestelmä- tai verkkoliikennehäiriöitä.

Vuoden 2025 valtion talousarviossa Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) momentille on myönnetty nettomäärärahaa 74 246 000 euroa. 1 000 000 euron sakko olisi noin 1,4 % Hätäkeskuslaitoksen 2 vuoden siirtomäärärahasta. Käytännössä suuri seuraamusmaksu Hätäkeskuslaitokselle johtaisi siihen, että Hätäkeskuslaitos joutuisi joko hakemaan lisärahoitusta valtiolta menojensa kattamiseen tai supistamaan lakisääteisten tehtäviensä hoitamista. Tämä rahoitusvähenys olisi tosiasiaassa toteutettava Hätäkeskuslaitoksen tehtävien ja palvelujen supistamisena. Tämä tarkoittaisi suoraa negatiivista vaikutusta hätäilmoitusten vastaanottamiseen ja arviointiin sekä hätäilmoituksen tai tehtävän välittämiseen asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle sekä Hätäkeskuslaitoksen välittämään hätäilmoitukseen tai tehtävään liittyviä pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja Hätäkeskuslaitoksen tukeen. Hätäkeskuslaitoksen rahoituksen vähentyminen seuraamusmaksun johdosta voisi vaarantaa lisäksi Hätäkeskuslaitoksen kiireellisiä tukipalveluja eli hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvää pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen kiireellisen toiminnan välttämätöntä tukemista asianomaisen viranomaisen määräyksen tai ohjeen perusteella. Myös muut tukipalvelut eli pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen ja Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien tukemiseen liittyvät Hätäkeskuslaitoksen toimet voivat vaarantua suuren seuraamusmaksun myötä. Suuren seuraamusmaksun määrääminen Hätäkeskuslaitokselle vaikuttaisi siten suoraan myös muiden hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten toimintaan ja niiden lakisääteisten palvelujen toteuttamiseen. Sisäministeriö katsoo, että tältä osin esitys ei ole perusteltu tai oikeasuhtainen.

Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 2 §:n mukaan Pelastusopiston tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä. Lisäksi Pelastusopiston tehtävänä on hoitaa sisäministeriön ohjauksessa pelastuslain (379/2011) 38 §:ssä tarkoitetun kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen rekrytointia, materiaalisia ja logistisia valmiuksia sekä huolehtia kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvästä valtakunnallisesta koulutuksesta ja harjoituksista. Pelastusopisto huolehtii sisäministeriön määräämän mukaisesti kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyistä ja toimii siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden työnantajana. Pelastusopiston tehtävänä on myös vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain 2 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta.

Vuoden 2025 valtion talousarviossa Pelastusopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) momentille on myönnetty nettomäärärahaa 20 485 000 euroa. 1 000 000 euron sakko olisi jopa 5 % opiston 2 vuoden siirtomäärärahasta. Suuri seuraamusmaksu voisi siten vaarantaa Pelastusopiston lakisääteisten tehtävien hoitamisen. Seuraamusmaksut voisivat siten johtaa esimerkiksi koulutusta koskeviin leikkauksiin, millä olisi myös suora vaikutus pelastustoimen ja Hätäkeskuksen palveluihin tai heikentää sopimuspalokuntien koulutuksen ja kansainvälisen pelastustoimen avun käytännön järjestelyt.

Kansliapäällikkö

Matti Sarasmaa

Erityisasiantuntija

Mikko Levämäki

Jakelu

OM Oikeusministeriö

VN/26120/2023-SM-113

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: